

حدیث احراق

www.ketab.ir

عباس صنعتکار

سر ساسه،
عنوان و نام پدیدآور،
مشخصات نشر،
مشخصات ظاهری،
شابک:
وضعیت فهرست نویسی،
یادداشت،
یادداشت،
موضوع،
موضوع،
موضوع،
رده بندی کنگره،
رده بندی دیویی،
شماره کتاب شناسی ملی،
۸۶ - ۸۴ - ۲۵۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸
فیبا
واژه نامه
کتابنامه: ص. ۱۰۷؛ همچنین به صورت زیر نویس
فاطمه زهرا(س)؟ ۸ قبل از هجرت - ۱۱ق. - احادیث
فاطمه زهرا(س)؟ ۸ قبل از هجرت - ۱۱ق. - تعقیب و ایذاء
فاطمه زهرا(س)؟ ۸ قبل از هجرت - ۱۱ق. - احادیث اهل سنت
۱۳۹۰ ص ۲۷/۲۴ BP
۲۹۷/۹۷۳
۲۵۲۹۳۳۲

حدیث احراق

ترجمه: عباس صنعتکار

ناشر: نجم الهدی

نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: شریعت

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

شابک: ۸۶ - ۸۴ - ۲۵۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

مرکز پخش

قم: انتشارات نجم الهدی؛ تلفن: ۰۹۱۲۷۵۱۵۴۷۷ و ۰۹۱۲۷۵۳۵۴۰۳

تهران: خیابان انقلاب، چهارراه کالج، نبش کوچه بامشاد، پلاک ۴۰۹، پخش پکتا؛

تلفن: ۸۸۹۴۰۳۰۳

www.Najmolhoda.com

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۹

فصل اول: کلیات

(۵۲ - ۱۵)

الف) منبع شناسی..... ۱۷

آشنایی اجمالی با منابع حدیث اهل بیت..... ۱۷

۱. کتب تاریخی..... ۱۷

کتاب سلیم بن قیس هلالی..... ۱۷

الامامه و سیاسه..... ۱۸

تاریخ طبری..... ۱۸

مُروج الذهب و اثبات الوصیه مسعودی..... ۱۹

۲. کتب کلامی..... ۱۹

الشافی فی الامامة..... ۱۹

المسترشد فی الامامة..... ۱۹

شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید..... ۲۰

احتجاج طبرسی..... ۲۰

۳. کتب روایی..... ۲۱

تفسیر روایی عیاشی..... ۲۲

۲۳.....	مصنّف ابن ابی شیبہ
۲۴.....	آشنایی تفصیلی با دو منبع مذکور
۲۴.....	۱. کتاب سلیم بن قیس هلالی
۲۴.....	یک. شخصیت سلیم
۲۴.....	دو. انتساب کتاب سلیم
۲۴.....	سه. اعتبار کتاب سلیم
۲۶.....	چهار. شبهات کتاب سلیم
۲۸.....	بررسی کتاب رجال ابن غضائری
۳۰.....	پنج. جواب شبهات
۳۵.....	۲. اثبات الوصیة مسعودی (م ۳۳۳ یا ۳۴۶ ق)
۳۶.....	مذهب مسعودی
۳۷.....	ب) مقام و منزلت حضرت فاطمه علیها السلام
۳۷.....	مقام و منزلت حضرت فاطمه علیها السلام در قرآن
۳۸.....	مقام و منزلت حضرت فاطمه علیها السلام در احادیث نبوی
۳۸.....	یک. فاطمه سرور زنهای جهان
۴۰.....	دو. فاطمه سرور زنهای اهل بهشت
۴۱.....	سه. فاطمه محبوبترین زنهای نزد پیامبر
۴۲.....	چهار. فاطمه پاره تن پیامبر
۴۶.....	فاطمه علیها السلام و حرمت باب و بیتش

فصل دوم: روایات احراق باب

(۹۲ - ۵۱)

۵۳.....	طبقه‌بندی روایات احراق باب
۵۴.....	فاطمه علیها السلام و پیش‌گویی‌های پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله
۵۶.....	الف) روایات هیزم و آتش
۵۷.....	روایات شیعه

روایات اهل سنت	۵۹
ب) روایات تهدید به احراق	۶۱
روایات شیعه	۶۲
روایات اهل سنت	۶۴
ج) روایات احراق باب	۶۸
روایات شیعه	۶۸
احراق باب در آثار علمای شیعه	۷۲
سید مرتضی (م ۴۳۶ ق)	۷۲
خواجه نصیر الدین طوسی (م ۶۷۲ ق)	۷۲
عالمه کلی (م ۷۲۶ ق)	۷۲
فاضل مقدادی (م ۸۳۶ ق)	۷۳
محقق ارستانی (م ۹۱۳ ق)	۷۳
قاضی نورالله تسری (م ۱۰۹۱ ق)	۷۳
مولی محسن فیض کاشانی (م ۱۰۹۱ ق)	۷۳
شیخ فخرالدین طریحی (م ۱۰۸۵ ق)	۷۴
مولی مهدی نراقی (م ۱۲۰۹ ق)	۷۴
شیخ جعفر کاشف الغطاء (م ۱۲۲۸ ق)	۷۴
شیخ محمد حسن مظفر (م ۱۳۷۵ ق)	۷۴
د) روایات ورود مهاجمان	۷۵
روایات شیعه	۷۵
روایات اهل سنت	۷۹
تحلیل کلی بر روایات احراق	۸۴
پیامدهای احراق باب	۸۶
۱. شهادت فاطمه علیها السلام و تارضایتی از خلفا	۸۶
۲. امام علی و مصائب فاطمه علیها السلام	۸۸

فصل سوم: علل و زمینه‌های احراق باب

(۹۱ - ۱۰۸)

- ۹۳..... چگونگی شکل‌گیری خلافت ابوبکر در سقیفه
- ۹۸..... واکنش امام علی علیه السلام به آثار شوم سقیفه
- ۱۰۱..... صبر امام علی علیه السلام مقابل غاصبان خلافت
- ۱۰۱..... نگرانی امام علی علیه السلام از نتیجه سقیفه
- ۱۰۲..... مظلومیت امام علی علیه السلام
- ۱۰۳..... امام علی علیه السلام و غصب خلافت خلفا
- ۱۰۷..... کتابنامه

www.ketab.ir

پیامبر عظیم الشان اسلام ﷺ به طور مکرر و مؤکد نسبت به اهل بیت ﷺ به ویژه حضرت فاطمه علیها السلام به مسلمانان توصیه می کرد که به آنان مودت و محبت داشته و از هر گونه ادیت و آزار آنان بر حذر باشند.

از آن توصیه ها، تکریم و احترام باب بیت فاطمه علیها السلام است: «الا ان فاطمة باها باي و بیتها بیتي فمن هتکة فقد هتک عجاب الله! آگاه باشید درب خانه فاطمه درب خانه من است و خانه او خانه من، پس هر کس خانه او را هتک حرمت کند همانا پرده خدا را هتک کرده است.»

به رغم توصیه پیامبر، مدعیان خلافت رسول الله ﷺ و یارانشان به آن بیت شریف و مقدس هجوم آوردند و درب آن را به آتش کشیدند. این حادثه جانکاه را مورخان و محدثان شیعه و اهل سنت با تمام محدودیت ها و فشارهایی که از سوی حاکمان وقت اعمال می شد در کتب حدیثی، تاریخی و کلامی ثبت کرده اند. پیرامون این رخداد جانگداز شبهاتی مطرح شده است؛ مانند: هیچ معلوم نیست خانه فاطمه درب داشته

و یا اگر درب داشته تنها تهدید به احراق بوده و قصد بر احراق نبوده است، و اگر در ابتدای امر قصد بر احراق بوده، هیچ‌گاه تحقق نیافت. با توجه به این شبهات ما را بر آن واداشت تا با مراجعه به مصادر و منابع اولیه شیعه و اهل سنت که این رخداد را نقل کرده‌اند، موضوع احراق باب را مورد بررسی و تحقیق قرار دهیم.

رخداد احراق درب خانه حضرت فاطمه علیها السلام از دو دیدگاه کلامی و تاریخی قابل بررسی است. از دیدگاه کلامی، یکی از موضوعات مطرح در علم کلام عصمت پیامبران و امامان است. در معنای عصمت و گستره آن و شرط بودن عصمت در امام، میان شیعه و اهل سنت اختلاف است. شیعه طبق دلایل عقلی و نقلی، عصمت را از شرایط امام می‌داند؛ ولی اهل سنت، عصمت را برای جانشین پیامبر شرط نمی‌داند. یکی از حوادث تاریخی که مشروعیت خلافت ابوبکر و عمر را زیر سؤال می‌برد، احراق درب خانه حضرت فاطمه است.

این حادثه یکی از دلایل عدم عصمت مدعیان جانشینی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله است. شیعه با توجه به شرط عصمت در امام و با تمسک به این رخداد، مشروعیت خلیفه اول و دوم را نمی‌پذیرد. بنابراین طرح موضوع احراق در علم کلام قابل بررسی و تأمل است.

و اما از دیدگاه تاریخی، از آنجا که رخداد احراق باب، به عنوان یک حادثه در کتاب‌های تاریخی مطرح است باید برای بررسی آن از جهت وقوع و عدم وقوع احراق در کتب تاریخی آن را پی‌گیری کرد. در این نوشتار، رخداد احراق فقط از دیدگاه تاریخی بررسی می‌شود.

روایاتی که این رخداد را نقل کرده‌اند می‌توان به چهار قسمت تقسیم کرد که با مطالعه و بررسی دلالت آنها، موارد چهارگانه ذیل قابل استفاده است:

۱. مدعیان خلافت نخست، هیزم‌ها را همراه با وسیله‌ای که بشود آنها را آتش زد کنار درب خانه فاطمه علیها السلام انباشته کردند. (دسته اول روایات)

۲. پس از انباشته کردن هیزم‌ها، صاحبان بیت را به احراق تهدید کردند. (دسته دوم روایات)

۳. هنگامی که علی علیه السلام تسلیم تهدیدها نشد و بیعت با ابوبکر را رد کرد و درب خانه فاطمه علیها السلام بر روی آنان گشوده نشد، درب خانه را آتش زدند. (دسته سوم روایات)

۴. مهاجمان وارد خانه حضرت فاطمه علیها السلام شدند و حضرت علی علیه السلام را به اجبار برای بیعت به مسجد کشاندند. (دسته چهارم روایات)

عموم محققین محترم سلف و معاصر برای اثبات موضوع احراق، روایات را - که هر قسمت از آن دلالت خاصی دارد - از یکدیگر بفریاد نکرده و همه را تحت عنوان «احراق باب» ذکر کرده‌اند. این عدم تفکیک، موجب شده بعضی با مطالعه آن روایات، در وقوع احراق باب تردید و شبهه کنند و احادیث احراق را صرفاً حمل بر تهدید به احراق کنند. در این تحقیق سعی شده روایات احراق که هر قسمت از آن دلالت خاصی دارد از یکدیگر تفکیک داده تا موجب خلط مبحث نگردد.

در ضمن در فصل منبع شناسی دو منبع کتاب سلیم و اثبات الوصیة مسعودی که ممکن است انتساب آنها به مؤلف مورد شبهه قرار گیرد به بررسی آنها پرداخته‌ایم.

در پایان از کارشناسان محترم علوم حدیث حجج اسلام محمد جعفر خوشنویس، ابوطالب علی‌نژاد و کارشناسان محترم تاریخ اسلام حجج اسلام محمد هادی یوسفی غروی و حسین حسینیان مقدم و دیگر دوستانی که متن را مطالعه نمودند و نکات ارزشمندی را متذکر شدند و همچنین از مدیران و کارمندان محترم کتابخانه‌های آیت الله مرعشی نجفی، آیت الله بروجردی، تاریخ اسلام و مؤسسه جهانی سبطین شهر مقدس قم که منابع ارزشمند را در اختیار اینجانب قرار دادند و نیز از مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه منطقه کاشان که با کمک‌های مادی و معنوی خود ما را در چاپ این اثر یاری کردند و تمامی عزیزانی که به نحوی از زحمات آنها در به ثمر رسیدن و نشر اثر بهره‌مند شدیم، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

از خوانندگان ارجمند از باب «انحاء العلم بالنقد و الرد» تقاضا دارم با ارائه نظرات ارزشمند خویش ما را در رفع نقایص این اثر یاری رسانند.

عباس صنعتکار

بهار ۱۳۹۰